

Eiropas Savienības un Kanādas brīvās tirdzniecības nolīgumā (CETA) paredzētais strīdu izšķiršanas mehānisms starp ieguldītājiem un valstīm ir saderīgs ar Savienības tiesībām

2016. gada 30. oktobrī Kanāda, no vienas puses, un Eiropas Savienība un tās dalībvalstis, no otras puses, parakstīja brīvās tirdzniecības nolīgumu – visaptverošu ekonomikas un tirdzniecības nolīgumu (turpmāk tekstā – “CETA”).

Viens no ieguldījumiem veltītās CETA daļas mērķiem ir izveidot mehānismu strīdu izšķiršanai starp ieguldītājiem un valstīm. Šajā saistībā ir paredzēts izveidot šķīrējtiesu un apelācijas tiesu, kā arī ilgākā termiņā – daudzpusēju ieguldījumu tiesu. Tādējādi ir paredzēts izveidot ieguldījumu tiesu sistēmu (*Investment Court System, ICS*).

2017. gada 7. septembrī Beļģija lūdza Tiesai sniegt atzinumu¹ par to, vai šis strīdu izšķiršanas mehānisms ir saderīgs ar Savienības primārajām tiesībām. Būtībā tā pauž šaubas par šā mehānisma ietekmi uz Tiesas ekskluzīvo kompetenci sniegt Savienības tiesību galīgo interpretāciju un tādējādi uz Savienības tiesību sistēmas autonomiju, par tā saderīgumu ar vispārējo vienlīdzīgas attieksmes principu un Savienības tiesību efektivitātes prasību, kā arī par to, kā minētajā mehānismā ir ievērotas tiesības uz piekļuvi neatkarīgai un objektīvai tiesai.

Šodien sniegtajā atzinumā Tiesa vispirms atgādina, ka starptautisks nolīgums, ar ko ir paredzēts izveidot tiesu, kuras uzdevums būtu interpretēt šī nolīguma normas un kuras nolēmumi būtu saistoši iestādēm, principā ir saderīgs ar Savienības tiesībām. Turklāt šādam starptautiskam nolīgumam var būt ietekme uz Savienības iestāžu kompetenci, taču ar nosacījumu, ka ir ievēroti būtiskie nosacījumi attiecībā uz šīs kompetences rakstura saglabāšanu un ka tādējādi ar to netiek apdraudēta Savienības tiesību sistēmas autonomija, kura ir balstīta uz pašai savu konstitucionālo ietvaru. Šajā ietvarā it īpaši ietilpst Savienības pamatvērtības, proti, cilvēka cieņas, brīvības, demokrātijas, vienlīdzības, tiesiskuma un cilvēktiesību ievērošana.

Lai garantētu šādi izveidotās tiesību sistēmas īpašo iezīmju un autonomijas saglabāšanu, ar Līgumiem ir izveidota tiesu sistēma, kuras mērķis ir nodrošināt Savienības tiesību saskanīgu un vienveidīgu interpretāciju. Tiesa šajā ziņā uzsver, ka Savienības tiesības neliedz nedz izveidot šķīrējtiesu, apelācijas tiesu un vēlāk – daudzpusēju ieguldījumu tiesu, nedz to, ka ar šo nolīgumu tām ir piešķirta kompetence interpretēt un piemērot nolīguma normas starp CETA pusēm piemērojamo starptautisko tiesību noteikumu un principu gaismā. Savukārt, tā kā šīs tiesas ir ārpus Savienības tiesu sistēmas, tām nevar tikt piešķirtas pilnvaras interpretēt vai piemērot citas Savienības tiesību normas, kas nav CETA, vai pieņemt nolēmumus, kuru rezultātā Savienības iestādēm var tikt traucēts darboties atbilstoši savam konstitucionālajam ietvaram.

Šajā gadījumā Tiesa uzskata, ka paredzētajām tiesām CETA nav piešķirta nekāda kompetence interpretēt vai piemērot Savienības tiesības kā vien kompetence attiecībā uz šā nolīguma noteikumiem. Šajā saistībā Tiesa it īpaši uzsver, ka gadījumā, ja Kanādas ieguldītājs vēlas apstrīdēt dalībvalsts un/vai Savienības veiktus pasākumus, ar nolīgumu Savienībai ir piešķirtas

¹ Saskaņā ar LESD 218. panta 11. punktu.

tiesības noteikt, vai – ņemot vērā noteikumus par kompetenču sadalījumu starp Savienību un tās dalībvalstīm – ir jāvērsas pret šo dalībvalsti vai pret Savienību. Tādējādi ir saglabāta Tiesas ekskluzīvā kompetence lemt par kompetenču sadalījumu starp Savienību un tās dalībvalstīm.

Turklāt Tiesa norāda, ka *CETA* šķīrējtiesas un apelācijas tiesas kompetence apdraudētu Savienības tiesību sistēmas autonomiju, ja šī kompetence tiktu noteikta tā, ka šīs tiesas – veicot savu vērtējumu par prasībā minētu darījumdarbības brīvības ierobežojumu – varētu apšaubīt sabiedrības interešu aizsardzības līmeni, kurš ir bijis pamatā tam, ka Savienība ir ieviesusi šādus ierobežojumus attiecībā pret visiem subjektiem, kuri veic ieguldījumus attiecīgajā iekšējā tirgus tirdzniecības vai rūpniecības nozarē. Taču *CETA* ir iekļauti noteikumi, ar kuriem minētajām tiesām ir atņemta jebkāda kompetence apšaubīt demokrātiskās izvēles, kuras ir veiktas kādā šā nolīguma Pusē, it īpaši attiecībā uz sabiedriskās kārtības, sabiedriskās drošības, sabiedrības morāles, cilvēku un dzīvnieku dzīvības un veselības, pārtikas drošuma, augu, vides, optimālu darba apstākļu, produktu drošuma, patērētāju vai pamattiesību aizsardzības līmeni. Līdz ar to šis nolīgums neapdraud Savienības tiesību sistēmas autonomiju.

Runājot par paredzētā mehānisma saderību ar vispārējo vienlīdzīgas attieksmes principu, Tiesa norāda, ka, lai gan *CETA* ir vērstas uz to, lai Kanādas ieguldītājiem, kas veic ieguldījumus Savienībā, tiktu piešķirta īpaša iespēja celt prasību par Savienības pasākumiem, viņu situācija tomēr nav salīdzināma ar to dalībvalstu ieguldītāju situāciju, kuri veic ieguldījumus Savienībā. Tiesa arī secina, ka *CETA* neapdraud Savienības tiesību efektivitāti tikai tā iemesla dēļ, ka ar šo nolīgumu izveidotās šķīrējtiesas nolēmums ārkārtas apstākļos varētu radīt tādas sekas, ka tiek neitralizēts naudas sods, kuru Komisija vai dalībvalsts konkurences iestāde ir uzlikusi par konkurences tiesību pārkāpumu. Proti, pašās Savienības tiesībās ir atļauts atcelt naudas sodu, ja tam ir kāds no trūkumiem, kas atbilst tiem, kurus var konstatēt *CETA* šķīrējtiesa.

Attiecībā uz strīdu izšķiršanas mehānisma saderīgumu ar tiesībām uz piekļuvi neatkarīgai tiesai Tiesa konstatē, ka šā nolīguma mērķis ir padarīt *CETA* šķīrējtiesu pieejamu jebkuram Kanādas uzņēmumam un fiziskajai personai, kas veic ieguldījumus Savienībā, kā arī jebkuram Savienības dalībvalsts uzņēmumam un fiziskajai personai, kas veic ieguldījumus Kanādā. Tomēr – nepastāvot regulējumam, kura mērķis būtu nodrošināt *CETA* šķīrējtiesas un apelācijas tiesas finansiālo pieejamību fiziskām personām un maziem un vidējiem uzņēmumiem, – attiecībā uz mehānismu rodas risks, ka praksē tas būs pieejams tikai tiem ieguldītājiem, kuru rīcībā būs ievērojami finanšu līdzekļi. Taču Tiesa uzskata, ka Komisijas un Padomes veiktās apņemšanās, lai nodrošinātu paredzēto tiesu pieejamību maziem un vidējiem uzņēmumiem, šīs atzinuma procedūras ietvaros ir pietiekamas, lai secinātu, ka *CETA* ir saderīgs ar pieejamības prasību. Proti, šīs apņemšanās ir nosacījums tam, lai Savienība apstiprinātu šo nolīgumu.

Visbeidzot Tiesa secina, ka *CETA* ir iekļautas pietiekamas garantijas, lai nodrošinātu paredzēto tiesu locekļu neatkarību.

Atgādinājums: Jebkura dalībvalsts, Eiropas Parlaments, Padome vai Komisija var saņemt Tiesas atzinumu par to, vai paredzētais nolīgums ir saderīgs ar Līgumu noteikumiem. Ja Tiesas lēmums ir nelabvēlīgs, paredzētais nolīgums nevar stāties spēkā, kamēr tas nav grozīts vai kamēr Līgumi nav pārskatīti.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

[Pilns atzinuma teksts](#) tiek publicēts CURIA mājas lapā pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Atzinuma nolasīšanas attēli ir pieejami ["Europe by Satellite"](#) ☎ (+32) 2 2964106.